

ר' עובדיה מברטנורא
קיים זורק את הדם: ו נטמא
הקהל. בטומאת מת, שאין
פסח נדחה מפני הטומאה אלא
מטומאת מת: יעשו בטומאה.
ואפילו טמאים יחידים, דהא
[פסח] דטהורים גופייהו
בטומאה אתו משום כהנים,
שאין קרבן צבור הבא בטומאה
חלוק, מאחר שקרבן רובם בא
בטומאה אף היחידים עושים
בטומאה: ז ואח"כ נודע שהוא
טמא. הפסח או הדם: הציץ.
מרצה ופטור מפסח שני:
נטמא. בעליו טומאת הגוף
במת: אין הציץ מרצה. וחייב
בפסח שני, דהא בשעת זריקה
לאו בר מעבד פסח הוא
דרחמנא דחייב: הנזיר. דכתב
(במדבר ו') וכי ימות מת עליו
וגו' והימים הראשונים יפלו,
דאם נטמא במת קודם הבאת
קרבנותיו סותר: הציץ מרצה
על טומאת הדם. ותגלחתו

על פי שְׁנִטְמָא הַבָּשָׂר וְהַחֶלֶב קַיָּם כלומר אם
החלב טהור - זורק את הדם כדי להתיר להקריב
את החלב⁹³:

משנה ו

אם נְטָמָא כל הַקֵּהֶל בטומאת מת או אפילו רְבו
של הקהל, או שְׁהָיוּ הַכֹּהֲנִים טְמָאִים בטומאת
מת וְהַקֵּהֶל טְהוֹרִים - יַעֲשֶׂה הַפֶּסַח בְּטָמְאָה -
כאשר רוב הקהל טמאים, אפילו מיעוט הקהל
הטהורים מקריבים בטומאה. וכאשר הכהנים טמאים,
אפילו אם יש בקהל אנשים טמאים, שכרגיל היו
נדחים לפסח שני, מביאים את קרבן הפסח בטומאה,
כיוון שגם פסחיהם של הטהורים באים בטומאה
מחמת הכהנים הטמאים.

אך אם נְטָמָא רק מְעוֹט הַקֵּהֶל - הַטְּהוֹרִין
עוֹשִׂין אֶת הַפֶּסַח הָרֵאשׁוֹן - ב"ד בניסן,
וְהַטְּמָאִין עוֹשִׂין אֶת הַפֶּסַח הַשֵּׁנִי ב"ד באייר⁹⁴:

משנה ז

הַפֶּסַח שְׁנִזְרַק דָּמוֹ על המזבח, וְאַחַר כֵּן נֹדַע
שֶׁהוּא - בשר הפסח או דמו טָמָא - הַצִּיץ מְרַצָּה

בדיעבד על הטומאה, והבעלים פטורים מלעשות פסח שני.

אם נודע לאחר הזריקה שְׁנִטְמָא הַגּוֹף של בעל הפסח בטומאת מת - אין הַצִּיץ
מְרַצָּה על קרבנו, וחייב לעשות פסח שני, מִפְּנֵי שְׁאֵמְרוּ חַכְמֵי: הַנְּזִיר שֶׁהֵבִיא
קרבנות נזירותו, וְעוֹשֶׂה פֶּסַח - הַבְּעֵלִים של הפסח - הַצִּיץ מְרַצָּה על טְמָאת
הַדָּם והבשר של הקרבן, שנאמר בציץ (שמות כח, לח): "וְנִשָּׂא אֶהָרֶן אֶת עֵוֹן

ביאורים והרחבות

שבתורה, בין שנטמא בשר וחלב קיים, בין שנטמא חלב ובשר קיים - זורק את הדם. נזיר ועושה
פסח, נטמא חלב ובשר קיים - זורק את הדם, נטמא בשר וחלב קיים - אין זורק את הדם,
ואם זרק הורצה. נטמא הבעלים במת - לא יזרוק, ואם זרק לא הורצה.

93. בגמרא (עט, א) למדין שמשנתנו רבי יהושע היא, דתניא: רבי יהושע אומר: כל הזבחים
שבתורה שנשתייר מהן כזית בשר או כזית חלב זורק את הדם, כחצי זית בשר וכחצי זית
חלב אין זורק את הדם. ובעולה, אפילו כחצי זית בשר וכחצי זית חלב זורק את הדם, מפני
שכולה כליל. ובמנחה, אף על פי שכולה קיימת לא יזרוק.

94. בגמרא (עט, א) איתמר: הרי שהיו ישראל מחצה טהורין ומחצה טמאין, רב אמר: מחצה
על מחצה (נחשב) כרוב, ורב כהנא אמר: מחצה על מחצה אינו כרוב. רב אמר: מחצה על

הַקְדָּשִׁים", וְאִין הַצִּיץ מְרַצָּה עַל טְמוֹאת הַגּוֹף
של בעל הקרבן⁹⁵.

אבל אם נודע שנטמא בעל הקרבן בטמאת
הַתְּהוֹם - טומאה שלא היתה ידועה כלל בשעה
שנטמא, ואחר שנטמא נתגלה שהיה שם טומאה -
הַצִּיץ מְרַצָּה עַל קַרְבְּנו וַיֵּצֵא בַעַל הַקְרָבֵן יָדָיו
חובתו:

משנה ח

נְטָמָא קַרְבֵּן פֶּסַח כֶּשֶׁהוּא שְׁלֵם אוֹ אוֹ אִפִּילוֹ נְטָמָא
רק רְבוּ - שׁוֹרְפִין אוֹתוֹ לְפָנֵי הַבִּירָה -
הַמִּקְדָּשׁ⁹⁶ מְעַצֵּי הַמַּעֲרֵכָה שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ, שֶׁלֹּא לְבִישׁ
את מי שאין לו.

קַרְבֵּן פֶּסַח שֶׁנְטָמָא מִעוּטוֹ, וְהַנּוֹתֵר מִפֶּסַח טְהוֹר -
שׁוֹרְפִין אוֹתוֹ בְּעֵלֵי הַפֶּסַח בְּחִצְרוֹתֵיהֶן אוֹ עַל
גְּלוֹתֵיהֶן שֶׁשְּׂרִיפֵת קִדְשִׁים בְּמִקּוֹם אֲכִילַתָּם, וְהַפֶּסַח
נֹאכַל בְּכָל הָעִיר, מְעַצֵּי עֲצָמָיו וְלֹא מְעַצֵּי הַמַּעֲרֵכָה,
שֶׁמֵּא יִישָׂארוּ אֲצֵלָם וַיְבוֹאוּ לְמַעוֹל בָּהֶם. הַצִּיִּקְנִין -
הַקְּמַצְנִים הֵיוּ שׁוֹרְפִין אוֹתוֹ לְפָנֵי הַבִּירָה - לְפָנֵי
טוֹמָא: מְעַצֵּי הַמַּעֲרֵכָה. שֶׁלֹּא
לְבִישׁ אֶת מִי שֶׁאֵין לוֹ עֵצִים: נְטָמָא מִעוּטוֹ. וְכֵן נוֹתֵר שֶׁל פֶּסַח טְהוֹר: הַצִּיִּקְנִין. צָרִי עֵין,

ביאורים והרחבות

מחצה כרוב, ולכן הללו (הטהורים) עושין לעצמן והללו (הטמאים) עושין לעצמן (הטהורים לא עושים בטומאה לפי שהם כרוב, ורוב טהורים לא עושים בטומאה, והטמאים לא נדחים לפסח שני, משום שהם כרוב, ורוב לא נדחים לפסח שני. רש"י). ורב כהנא אמר: מחצה על מחצה אינו כרוב, טהורין עושין את הראשון וטמאין עושין את השני.

95. פירוש: לאחר שמשלים הנזיר את נזירותו בטהרה, עליו להביא ביום מלאת ימי נזרו חטאת עולה ושלמים, ומגלח שער ראשו. אם הנזיר הביא קרבנותיו ביום מלאת ימי נזרו, ולאחר שנזרק דמם נודע שהדם טמא, או הבשר והאימורים נטמאו - הציץ מרצה על הטומאה, ותגלחת הנזיר כשרה. אבל אם נודע שהנזיר היה טמא בשעת הבאת קרבנותיו, היינו שנטמא למת בתוך ימי נזירותו - אין הציץ מרצה על טומאתו, וחייב הנזיר להביא קרבן טומאה (כלומר הוא סותר את נזירותו, ומונה שבעה ימים לטומאתו כטמא מת, ולאחר טהרתו מגלח שערותיו ומביא קרבנות), ולחזור ולמנות ימי נזירותו בטהרה. וכן בקרבן פסח הציץ מרצה על טומאת הדם ואינו מרצה על טומאת הגוף.

96. מעיקר הדין כל הקדשים הטעונים שריפה נשרפים במקום אכילתם, ולכן מותר לשרוף את הפסח בכל ירושלים, שהרי נאכל בכל העיר. אלא שבגמרא (פא, ב) מבואר הטעם

ר' עובדיה מברטנורא שורפין אותו מיעוט שנטמא, והנותר מפסח טהור, לפני הבירה: ט הפסח שיצא. חוץ לחומה: ישרף מיד. בארבעה עשר ולא צריך לאשהווי עד הבוקר של ט"ו כדי שתעובר צורתו והיינו שיבא לידי נותר. ומיהו ביום טוב לא מצי שריף ליה דאין שורפין קדשים ביו"ט: נטמאו בעלים או שמתו. אין פסולו בגופו אלא מחמת דבר אחר: תעובר צורתו. ימתין עד שיבא לידי נותר, ואח"כ ישרפנו: אף זה ישרף מיד. רבי יוחנן בן ברוקא לא פליג את"ק אלא כשנטמאו הבעלים או מתו קודם זריקת הדם דלא איחזי בשר באכילה והוה ליה כפסולו בגופו. ואין הלכה כרבי יוחנן בן ברוקא: י העצמות. שאינו יכול לשברן מפני שנאסרה שבירת עצם, ונותר בהן מוח וטעון שריפה: והגידין. שהן אסורין באכילה ואין חייבין

המקדש **בְּשֵׁבִיל לְהַנּוֹת מְעַצֵּי הַמְּעַרְכָּה** ומותר לעשות כך, לפי שלב בית דין מתנה על העצים שיהא מותר לצייקנים לשרוף בהם, בכדי שלא תהא בהם מעילה:

משנה ט

הַפֶּסַח שְׂיִצָּא מחוץ לחומת ירושלים ונפסל, **או שְׂנִטְמָא** ב"ד בניסן - **יִשְׂרָף מִיָּד** עוד בערב פסח, כיוון שפסולו בגופו⁹⁷. אבל אם **נְטַמְאוּ הַבְּעָלִים** של קרבן פסח **או שְׂמָתוּ** ונמצא שאין לו אוכלין, ואין פסולו בגופו - **תְּעַבֵּר צוּרְתוֹ** - ימתינו עד שייעשה נותר **וְיִשְׂרָף בְּשִׁישָׁה עֶשְׂרֵי** בניסן, מיד לאחר יום טוב.

רְבִי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה אָמַר: אֵף זֶה - פסח שנטמא בעליו או שמתו **יִשְׂרָף מִיָּד, לְפִי שְׂאִין לוֹ אוֹכְלִין**⁹⁸:

משנה י

הָעֲצָמוֹת של הפסח, שטעונות שריפה מחמת המוח הנמצא בהן, **וְהַגִּידִין** הראויים לאכילה, אלא שאסורים באכילה מדרבנן, כגון גיד הנשה החיצון עליהן מן התורה, כגון שומנו של גיד הנשה שהוא מותר אלא שישראל קדושים נהגו בו איסור. אי נמי, הגיד החיצון הסמוך לבשר שהוא אסור ואין חייבין עליו, ומן התורה הוה נותר, ולאכלו אי

ביאורים והרחבות

ששורפים אותו דווקא לפני הבירה, כדי לבייש את בעליו. שמאחר שנטמא כולו או רובו, מסתבר שבעליו פשע בו, ולכן הצריכוהו חכמים לשרפו במקום פומבי כדי לביישו, ויזהר מכאן ולהבא שלא יפשע בפסח להביאו לידי טומאה.

97. גרסינן בגמרא (פב, א): בשלמא טמא כתיב: "והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש ישרף", אלא יוצא מנלן? דכתיב: "הן לא הובא את דמה אל הקדש פנימה", אמר לו משה לאהרן: מדוע לא אכלתם את החטאת, שמא נכנס דמה לפני ולפנים? אמר לו: לאו. אמר לו: שמא חוץ למחיצתה יצתה? אמר לו: לאו, בקודש היתה. והן לא הובא את דמה אל הקדש פנימה, מדוע לא אכלתם אותה? מכלל דאי נפקא, אי נמי עייל דמה לפנים, (נדייק שאם יצאה או אם נכנס דמה לפנים) - בת שריפה היא.

98. בגמרא (פב, ב) למדוין: מחלוקת שנטמאו בעלים (או מתו) לפני זריקה, דלא איתחזי בשר (לא היה ראוי כלל) לאכילה דהוה ליה כפסולו בגופו, אבל נטמאו בעלים לאחר זריקה, דאיתחזי בשר לאכילה - דברי הכל (אף ר' יוחנן בן ברוקא מודה ש)פסולו מחמת דבר אחר ובעיא עיבור צורה (ולא שריפה מיד). ורבי יוחנן אמר: אף לאחר זריקה נמי מחלוקת.